

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНО-
ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 19 ОСНОВИ ЮРИДИЧНОЇ-КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	08 «Право»
Спеціальність:	081 «Право»
Освітня програма:	«Право»

Рівне – 2022р.

Робоча програма дисципліни «Основи юридичної-клінічної практики» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, за освітньою програмою «Право» зі спеціальності «081 Право» галузі знань 08 Право

Розробник: к.ф.н., доц. Хмара М.В.

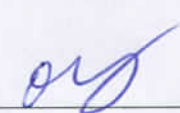
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри кримінально правових та адміністративно-правових дисциплін

Завідувач кафедри доц. Дерев'янко Н.З.
Протокол від «1» вересня 2022 року № 1.

Робочу програму погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми проф. Богатирьов І.Г.

Схвалено навчально-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «01» вересня 2022 р.

Голова НМК доц. Оверчук О.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 08«Право»	Обов’язковий компонент Освітньої програми	
Загальна кількість годин – 120 год.	Спеціальність 081 «Право»	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		4-й	4-й
		Лекції	
Змістових модулів - 1	Ступінь вищої освіти – бакалавр Освітня програма «Право»	16	8год.
		Практичні, семінарські	
		28	12год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		76год.	100 год.
Вид контролю: залік			

2. Мета, завдання та результати навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи юридично-клінічної практики» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 081 Право за освітньо-професійною програмою Право

Метою є розгляд теоретико- методологічних основ юридичної практики, що застосовується в діяльності юридичних клінік України, підготовка та навчання студентів у дусі дотримання й поваги до принципів верховенства права, справедливості і людської гідності. Також набуття студентами практичних навиків у виявленні юридичних фактів та їх формалізації у вигляді процесуальних доказів, складанні юридичних документів, наданні юридичних консультацій клієнтам шляхом їхнього консультування та вчинення певних юридично значимих дій на їхню користь на безоплатній основі.

Основним завданнями є знання є формування наступних вмінь: проводити консультування та інтерв'ювання клієнта; надання юридично обґрунтованої і відповідальної консультації; розслідування фактів справи; сформулювати у студентів уявлення про корпоративну культуру та професійну юридичну етику, їх роль у діяльності юриста; ознайомити з особливостями представництва інтересів клієнтів у різних інстанціях; вивчення та аналізу нормативної бази і юридичної літератури; професійного спілкування в усній, так і в письмовій формі; вміння правильно вести документацію; вміння вести переговори та спілкуватись із органами державної влади тощо.; опрацювання наукових джерел для ефективного вивчення теоретичного матеріалу; опанувати алгоритм роботи над справою, набутти навичок вироблення позиції у справі; вміння використовувати теоретичний матеріал, його аналізувати та використовувати в практичній діяльності.

Під час лекційних, практичних занять, та самостійної роботи студенти майбутні фахівці з права **набувають таких компетентностей:**

ЗК (загальні компетентності), СК (спеціальні, фахові компетентності).

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну «Основи юридично-клінічної практики», студенти повинні володіти такими **програмними результатами навчання:**

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні положення про юридичну діяльність та юридичні клініки.

Поняття юридичної діяльності. Поняття та ознаки юридичної практики. Поняття та види правової допомоги. Безоплатна первинна правова допомога. Безоплатна вторинна правова допомога. Поняття правових послуг. Юридична клінічна освіта. Історія юридичної клінічної освіти та передумови її виникнення. Поняття та сутність юридичної клініки. Завдання юридичної клінічної освіти (юридичної клініки). Принципи діяльності юридичної клініки. Юридичні клініки України та інших держав. Організаційно-правові форми та структура юридичних клінік України. Сучасні тенденції розвитку юридичної клінічної освіти в Україні. Створення юридичної клініки, визначення її правового статусу, структура та організація роботи. Стандарти юридичної клінічної освіти юридичних клінік України.

Література: (Основна :1,2,3,5,7,11. Додаткова:1,3,19.)

Тема 2. Організаційні, правові та управлінські елементи юридичної клініки

Сутність теорії організації щодо функціонування юридичної клініки. Закономірності застосування організаційних структур до юридичних клінік. Менеджмент персоналу юридичної клініки. Управління якістю в роботі юридичної клініки. Нормативно-правові акти, що регулюють діяльність юридичних клінік в Україні. Поняття установчих документів у юридичній клініці.

Література:(Основна : 2,6,11,12. Додаткова: 4,8,9)

Тема 3. Професійна етика і корпоративна культура в діяльності юридичної клініки

Професійна етика юриста. Типи моральних взаємин між людьми - професійна етика (мораль). Поняття, основні принципи етичної поведінки. Підстави виникнення і призначення професійної етики юриста, її сутність. Етичні принципи діяльності юридичних клінік. Етичні правила поведінки студента при консультуванні клієнта та складанні процесуальних документів. Етика поведінки студента-консультанта при представництві інтересів клієнта у судовому процесі. Професійна культура. Корпоративна етика. Професійний дрес-код. Професійна етика адвокатської діяльності. Кодекс адвокатської етики. Взаємини клієнт - адвокат. Конфлікт інтересів. Етичні аспекти ведення справи клієнта. Конфіденційність в роботі юриста.

Література: (Основна :1,5,7,8,9. Додаткова:2,3,5,8)

Тема 4. Діловодство та документування в юридичній клініці

Загальне поняття та значення юридичної техніки. Поняття та види документів правового характеру. Поняття та види документів процесуального характеру. Нормативно-правове забезпечення діловодства та документування. Основні реквізити документів. Вимоги до змісту та форми документа. Етапи складання юридичного документу. Основні правила юридичного письма. Використання термінології. Юридична аргументація: поняття та види. Використання логічних прийомів в процесі створення юридичних документів. Етика юридичного письма. Правила юридичної техніки при укладенні договору. Позовні заяви, претензії, заяви, скарги.

Література:(Основна : 1,2,6,9,10,12,17. Додаткова:2,3,5,8)

Тема 5. Юридичне консультування та інтерв'ювання

Загальні засади юридичної практики в Україні. Консультування як вид юридичної діяльності. Місце юридичних клінік у сфері надання юридичних консультацій. Сутність алгоритму роботи у справі. Підготовка та проведення інтерв'ювання. Поняття та цілі інтерв'ю. Стадії проведення інтерв'ю. Задачі юриста при проведенні інтерв'ю. Етичні аспекти інтерв'ювання. Розробка ефективного плану дій.

Література:(Основна:5,9,11,12,13,14 . Додаткова: 3,4,5,8)

Тема 6. Отримання інформації та вироблення позиції по справі.

Поняття, види та джерела інформації у справі. Шляхи отримання інформації у справі. Формування справи. Фактори, що впливають на формування позиції у справі. Формування позиції по справі. Етапи формування та реалізації позиції у справі. Порядок досудового врегулювання спору. Основні документи про досудове врегулювання спору, їх значення, реквізити. Альтернативні способи вирішення правових спорів. Медіація в цивільних правовідносинах.

Література:(Основна 4,7,8,9,12,17. Додаткова:2,6,7,11,14,16,18)

Тема 7. Аналіз матеріалів справи

Методи та принципи аналізу матеріалів справи Етапи аналізу матеріалів справи. Аналіз фактичних обставин справи. Аналіз правової основи. Аналіз доказів. Допустимість та належність доказів. За можливістю використання докази у справі поділяються на: допустимі; недопустимі. За можливістю повного дослідження обставин справи: достатні; недостатні. Класифікація

фактичних обставин справи. За ступенем відповідності об'єктивній основі: безспірні (визнані); сумнівні. За спрямованістю процесу доказування: підтверджуючі; спростовуючі; інтерпретаційні.

Література:(Основна : 4,8,9,12,17. Додаткова: 2,6,7,11,14,16,18.)

Тема 8. Методика вирішення галузевих правових питань.

Загальні закономірності вирішення юридичною клінікою галузевих правових питань. Ознайомлення з матеріалами галузевих справ: ознайомлення з інформацією та документами у справі; уточнення питань, які потрібно вирішити.

Література:(Основна 8,9,11,12. Додаткова: 6,8,9,13,14,16,18.)

Тема 9. Консультування клієнта

Характеристика етапу консультування клієнта. Поняття, мета та види консультування клієнта. Види консультування. Підготовка до дачі консультації. Зустріч з клієнтом та роз'яснення йому порядку проведення консультації. Доведення до клієнта можливих варіантів вирішення проблеми, роз'яснення правових наслідків кожного з них та надання допомоги у виборі оптимального рішення. Визначення стратегії та тактики прийнятого рішення

Література:(Основна :7,9,11,15. Додаткова:4,6,8,11,12.)

Тема 10. Представництво інтересів клієнта у різних інституціях

Поняття представництва. Поняття процесуального представництва. Процесуальна дієздатність. Представництво інтересів клієнта в органах державної влади та місцевого самоврядування. Представництво інтересів клієнта в підприємствах, установах, організаціях всіх форм власності. Представництво інтересів клієнта в суді. Поняття представництва в судовому процесі. Особи, що можуть бути представниками, їх правовий статус та повноваження в суді.

Література:(Основна : 4,8,11,12,13,15,20 . Додаткова: 5,8,11,12.)

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього			
		лекції	практичні	самост. роб.		лекції	практичні	самост. роб..
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль № 1								
Тема 1. Загальні положення про юридичну діяльність та юридичні клініки.	11	2	2	7	10			10
Тема 2. Організаційні, правові та управлінські елементи юридичної клініки	11	2	2	7	10			10
Тема 3. Професійна етика і корпоративна культура в діяльності юридичної клініки	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 4. Діловодство та документування в юридичній клініці	14	2	4	8	14	2	2	10
Тема 5. Юридичне консультування та інтерв'ювання	14	2	4	8	12		2	10
Тема 6. Отримання інформації та вироблення позиції по справі.	11	2	2	7	10			10
Тема 7. Аналіз матеріалів справи	12		4	8	14	2	2	10
Тема 8. Методика вирішення галузевих правових питань.	11	2	2	7	10			10
Тема 9. Консультування клієнта	14	2	4	8	14	2	2	10
Тема 10. Представництво інтересів клієнта у різних інституціях	10		2	8	12		2	10
Усього годин	120	16	28	76	120	8	12	100

5. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	Форма навчання	
	денна	заочна
Тема 1. Загальні положення про юридичну діяльність та юридичні клініки.	2	
Тема 2. Організаційні, правові та управлінські елементи юридичної клініки	2	
Тема 3. Професійна етика і корпоративна культура в діяльності юридичної клініки	2	2
Тема 4. Діловодство та документування в юридичній клініці	4	2
Тема 5. Юридичне консультування та інтерв'ювання	4	2
Тема 6. Отримання інформації та вироблення позиції по справі.	2	
Тема 7. Аналіз матеріалів справи	4	2
Тема 8. Методика вирішення галузевих правових питань.	2	
Тема 9. Консультування клієнта	4	2
Тема 10. Представництво інтересів клієнта у різних інституціях	2	2
Разом	28	12

6. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин	
	Форма навчання	
	денна	заочна
Тема 1. Загальні положення про юридичну діяльність та юридичні клініки.	7	10
Тема 2. Організаційні, правові та управлінські елементи юридичної клініки	7	10
Тема 3. Професійна етика і корпоративна культура в діяльності юридичної клініки	8	10
Тема 4. Діловодство та документування в юридичній клініці	8	10
Тема 5. Юридичне консультування та інтерв'ювання	8	10
Тема 6. Отримання інформації та вироблення позиції по справі.	7	10
Тема 7. Аналіз матеріалів справи	8	10
Тема 8. Методика вирішення галузевих правових питань.	7	10
Тема 9. Консультування клієнта	8	10
Тема 10. Представництво інтересів клієнта у різних інституціях	8	10
Разом	76	100

7. Завдання для опрацювання теми з дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль №1				
Тема 1. Загальні положення про юридичну діяльність та юридичні клініки.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	Основна :1,2,3,5,7,11 Додаткова: 1,3,19.	6
Тема 2. Організаційні, правові та управлінські елементи юридичної клініки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді	Основна : 2,6,11,12. Додаткова: 4,8,9	6
Тема 3. Професійна етика і корпоративна культура в діяльності юридичної клініки	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді.	Основна :1,5,7,8,9. Додаткова: 2,3,5,8	6
Тема 4. Діловодство та документування в юридичній клініці	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	Основна : 1,2,6,9,10,12,17. Додаткова: 2,3,5,8	6
Тема 5. Юридичне консультування та інтерв'ювання	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	Основна:5,9,11,12,13,14 Додаткова: 3,4,5,8	6
Тема 6. Отримання інформації та вироблення позиції по справі.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка	Основна 4,7,8,9,12,17. Додаткова:	6

		доповіді.	2,6,7,11,14, 16,18	
Тема 7. Аналіз матеріалів справи	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	Основна : 4,8,9,12,17. Додаткова: 2,6,7,11,14, 16,18.	6
Тема 8. Методика вирішення галузевих правових питань.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	Основна 8,9,11,12. Додаткова: 6,8,9,13,14, 16,18.	6
Тема 9. Консультування клієнта	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	Основна :7,9,11,15. Додаткова: 4,6,8,11,12.	6
Тема 10. Представництво інтересів клієнта у різних інституціях	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	Основна : 4,8,11,12,13 ,15,20 . Додаткова: 5,8,11,12.	6

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Основи юридичної-клінічної практики» застосовуються наступні методи навчання:

1. Лекції із застосуванням пояснювально-ілюстративного методу та мультимедійних презентацій.
2. Практичні заняття з застосуванням інтерактивних методів проведення практичних занять (режим бесіди, діалогу).
3. Складання опорного конспекту теми, побудова структурної схеми окремого питання, систематизація інформації у вигляді таблиці тощо;
4. Методи та прийоми активізації навчальної діяльності студента під час лекційних та практичних завдань (дискусія, дебати, кейс-метод тощо).
5. Поточне консультування. Самостійна робота студентів з літературними та Інтернет-джерелами.
6. Презентація результатів виконаних завдань та досліджень студентом.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Основи юридичної клінічної практики» застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань тощо;
- контроль самостійної роботи, представлення презентацій;
- індивідуальне та фронтальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- тестовий підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти

1. Поняття юридичної діяльності.
2. Поняття та ознаки юридичної практики.
3. Загальна характеристика Закону України «Про безоплатну правову допомогу»
4. Поняття та види правової допомоги.
5. Поняття та види безоплатної правової допомоги.
6. Загальна характеристика безоплатної первинної правової допомоги.
7. Загальна характеристика безоплатної вторинної правової допомоги.
8. Суб'єкти надання безоплатної правової допомоги.
9. Поняття та види (моделі) юридичних клінік.
10. Мета та завдання юридичної клінічної освіти.
11. Професійна етика юриста.
12. Професійний дрес-код.
13. Види роботи з клієнтом
14. Особливості роботи з клієнтом
15. Психологічні та правові аспекти проведення інтерв'ю.
16. Етапи інтерв'ювання клієнта.
17. Психологічні та правові аспекти консультування клієнта.
18. Правила проведення переговорів.
19. Поняття документів правового характеру.

20. Види документів правового характеру
21. Поняття документів процесуального характеру
22. Види документів процесуального характеру.
23. Нормативно-правове забезпечення діловодства та документування.
24. . Основні реквізити документів.
25. Вимоги до форми та змісту документів.
26. . Правила роботи з доказами.
27. Допустимість та належність доказів.
28. Аналіз матеріалів справи та вироблення позиції у справі
29. . Альтернативні способи вирішення правових спорів.
30. Види, загальна характеристика та юридичне значення документів про досудове врегулювання спору.
31. Види консультування.
32. Усне та письмове консультування клієнта
33. Підготовка до надання консультацій.
34. Доведення до клієнта можливих варіантів вирішення проблеми, роз'яснення правових наслідків кожного з них.
35. Визначення стратегії і тактики реалізації прийнятого рішення.
36. Завершення консультування та домовленість щодо подальшої співпраці з клієнтом.
37. Поняття та значення представництва інтересів.
38. Надання повноважень представникові за усною заявою.
39. Правове регулювання представництва інтересів клієнта.
40. Особи, які не можуть бути представниками.
41. Вимоги до особи – представника інтересів клієнта в різних інстанціях.
42. Довіреність: поняття, зміст та обсяг повноважень, що їх отримує представник.
43. Звернення до державних органів.
44. . Соціальне призначення і моральний сенс юридичної професії.
45. Моральна культура юриста.
46. .. Юридична
47. . Роль професійної етики в діяльності юридичної клініки.
48. Діловий етикет.
49. Етапи постановки позиції у цивільній справі.
50. Вимоги до правової позиції.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Підсум- ковий контроль	Сума
Змістовий модуль №1											
T1	T 2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

12. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	зараховано
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизовувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змоги оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	не зараховано
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	

13. Методичне забезпечення

1. Посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт .
4. Пакети контрольних завдань для підсумкового контролю.

14. Рекомендована література

Основна

1. Кравчук, М. Юридична клінічна освіта як ефективний спосіб підготовки правників [Текст] / Микола Кравчук, Ольга Грицан // Актуальні проблеми правознавства. – 2021. – Вип. 2. – С. 42-48.
2. Стандарти діяльності юридичних клінік України, прийняті Асоціацією юридичних клінік України 19 червня 2014 року. URL: <https://legalclinics.in.ua/standarty-diyalnosti-yurydychnyh-kllinik-ukrayiny>
3. Савелова Ю. М. Поняття «Юридичної клінічної освіти» в Україні». Актуальна юриспруденція : матеріали юридичної науково-практичної інтернет конференції. URL: https://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=488%3A060313-06&catid=60%3A1-0313&Itemid=75
4. Дацко К. П., Стець Є. О. Захист прав споживачів фінансових послуг в юридичній клініці. Правова позиція. 2021. № 4. С. 26–32.
5. Міловська Н. В. Юридичні клініки у системі практичної підготовки фахівців у галузі права. Нове українське право. 2021. № 4. С. 144–150.
6. Типове положення про юридичну клініку вищого навчального закладу України: наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2006 року № 592. Верховна Рада України. Законодавство України.
7. Юркевич І. В. Роль юридичних клінік у підготовці професійних юристів. Актуальні проблеми правознавства. 2020. № 2 (22). С. 131–135.
8. Давлатов Ш. Б. Взаємодія консультанта юридичної клініки з клієнтом під час первинного інтерв'ювання: юридично-психологічний аспект / Ш. Б. Давлатов // Правова позиція. - 2021. - № 4 (33). – С. 21- 25
9. Правнича клінічна освіта в Україні : навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Суценка. Київ : Ваіте, 2020. 274 с.
10. Педагогічні засади якісного проведення юридичними клініками занять street law: український та польський досвід / С.О. Шатрава та ін. Наука і освіта. 2017. № 6. С. 23–30.
11. . Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога: монографія / М.Т. Лоджук. Одеса: Фенікс, 2015. 328 с
12. Титикало Р. С. Детермінація визначення —правова та юридична допомога в теорії адміністративного права /Р. С. Титикало // Кримський юридичний вісник —Адміністративна реформа та проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів. Сімферополь, 2008. 320 с.
13. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 51, ст.577
14. Савицький В. Т. Діловодство та архівна справа у вищій школі (локальні нормативно-правові акти): Довідник / Хмельницький ун-т управління та права / Н. Р. Нижник (ред.), В. М. Олуйко (ред.). Хмельницький: ПП Ковальський В. В., 2005. 108.
15. Савчин Т. О. Мова і ділове спілкування: норми, етикет, діловодство: Навч.-метод. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Тернопільський держ. технічний ун-т ім. І. Пулюя. Т.: Видавництво ТДПУ, 2002.

16. Лукашевич В.Г., Шинкаренко І.Р., Куратченко М.В. Практикум зі складання процесуальних документів: навч. посіб. Дніпро: Ліра ЛТД, 2017. 308 с.
17. Павлик П.М. Процесуальна документація: навч. посіб. / П.М. Павлик, Ж.В.Удовенко, Т.М. Кілічава. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 464 с.
18. Терела Г.В. Юридична техніка та складання процесуальних документів: навч. посіб. Полтава: ПУЕТ, 2018. 213 с
19. Цюра В. Суб'єкти представницьких правовідносин. 2017. С. 87-90. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2017/4/20.pdf>
20. Цюра В. Концепція представництва в світлі положень сучасного цивільного та цивільного процесуального законодавства України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2012. № 90. С. 45-49.

Додаткова

1. Нікуліна М. О. Правопросвітницька робота як напрям діяльності юридичної клініки / М. О. Нікуліна, Ш. Б. Давлатов // Правова позиція. - 2021. - № 4 (33). – С. 49 - 53
2. Юркевич І. Роль юридичних клінік у підготовці професійних юристів. Актуальні проблеми правознавства. № 2 (22)/2020. С. 131–135.
3. Хорошковська В. С. Особливості становлення та розвитку юридичної клінічної науки в Україні / В. С. Хорошковська // Правова позиція. - 2021. - № 4 (33). – С. 82 - 87
4. Гуменюк Т. Концепти функціонування сучасної юридичної науки. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 4. С. 188–192.
5. Келеман Р.Ю. Роль юридичної клініки у професійній підготовці майбутніх правознавців. Професійна освіта: теорія, методологія та практика. 2017. № 5. С. 114–127.
6. Практикум з цивільного процесуального права України : Навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За заг. ред. І.С. Ярошенко. Київ: ВД Дакор, 2016. 348 с.
7. Перунова О. М. Деякі аспекти документування у процесуальній формі цивільного судочинства. Форум права. 2015. № 1. С. 245–249.
8. Хрестоматія юридичної клінічної освіти [Текст]: Збірка текстів для читання: Навчальний посібник / Авт.–укл. А. О. Галай. – Київ: Асоціація юридичних клінік України, 2011. – С. 293.
9. Лоджук М. Т. Юридичні клініки в Україні: освіта та правова допомога [Текст]: монографія / М. Т. Лоджук. – Одеса: Фенікс, 2015. – С. 143.
10. Прокопєць Л.В. Діловодство як складова управлінської діяльності. Економіка та держава. 2017. № 4. С. 61-63.
11. Серєда О.Г. Медіація (посередництво) як альтернативний спосіб вирішення трудового спору. Право та інновації. 2017. № 2 (18). С. 38-45
12. Ткачук О.С. Судові та альтернативні способи вирішення приватних юридичних конфліктів: міжнародний досвід і українські перспективи. Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. № 18. С. 22-25.
13. Загорецька О. Основні етапи проходження вихідного документа. Діловодство та документообіг. 2013. № 9 (32). С. 3-13.

Інформаційні ресурси

14. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.scourt.gov.ua/>.
15. Офіційний веб-сайт Інституту проблем законодавства України ім. Ярослава Мудрого. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.legality.kiev.ua/>.

16. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>.
17. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/>.
18. Інформаційно-пошукова правова система “Нормативні акти України (НАУ)”. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nau.ua>.
19. Асоціація юридичних клінік України . [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://legalclinics.in.ua/>